

Þriðjudaginn 21. nóvember 1989.

Nr. 228/1988. **Timbur og stál hf.**

(Kristinn Sigurjónsson hrl.)

gegn

Protabúi Hafskipa hf.

(Gestur Jónsson hrl.).

Skuldamál. Farmgjald. Farmskírteini.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma Haraldur Henrysson hæstaréttardómari, Gunnar M. Guðmundsson, settur hæstaréttardómari, og Stefán Már Stefánsson prófessor.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 2. ágúst 1988. Gerir hann þær dómkröfur aðallega, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnda. Til vara gerir hann þá kröfu, að skuldajafnaðarkrafa sín, að fjárhæð 17.529,00 krónur, verði tekin til greina. Í báðum tilvikum krefst hann þess, að sér verði dæmdur málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og áfrýjanda gert að greiða sér málskostnað fyrir Hæstarétti.

Stefndi reisir kröfu sína á reikningi, sem dagsettur er 22. janúar 1986, en umræddur flutningur er sagður hafa farið fram í september 1983. Styðst reikningurinn við farmskrá ms. Selár, dagsetta 9. september 1983, sem undirrituð var af umboðsmanni Hafskipa hf. í Fredrikstad í Noregi. Svo sem lýst er í héraðsdómi, átti áfrýjandi samkvæmt skránni tvær sendingar í skipinu umrætt sinn, þ.e. nr. 15 og 41, og er krafan í málinu vegna hinnar fyrrnefndu. Stimpluð er dagsetningin 14. september 1983 við báðar sendingarnar á skránni, og heldur stefndi því fram, að þá hafi þær báðar verið afgreiddar til áfrýjanda. Farmskírteini og ökuseðlar liggja fyrir vegna afgreiðslu sendingar nr. 41, en ekki vegna afgreiðslu sendingar nr. 15.

Áfrýjandi heldur því fram, að einhver ruglingur hafi orðið hjá stefnda, og vefengir, að hann hafi tekið við sendingunni.

Forsenda fyrir afgreiðslu umræddrar vöru til áfrýjanda var handhöfn hans á viðeigandi farmskírteini og afhending þess til Hafskipa hf. við móttöku vörunnar. Af hálfu stefnda er skírteinið sagt glatað.

Hann hefur hvorki lagt fram móttökukvittanir né nokkur önnur gögn um afgreiðslu vörunnar til áfrýjanda. Enginn starfsmaður Hafskipa hf. hefur heldur komið fyrir dóm til að skýra það, hvernig afgreiðslu umræddrar vörusendingar kynni að hafa verið háttað.

Ekki verður á það fallist, að stefndi geti byggt rétt sinn í máli þessu eingöngu á fyrrgreindum reikningi og farmskrá ms. Selár. Verður því með hliðsjón af því, sem áður var rakið, að telja, að stefnda hafi ekki tekist gegn mótmælum áfrýjanda að sanna réttmæti kröfu sinnar. Ber því að sýkna áfrýjanda af öllum kröfum stefnda.

Samkvæmt framangreindum úrslitum ber að dæma stefnda til að greiða áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem þykir hæfilega ákveðinn 150.000,00 krónur, að með töldum sölu-skatti.

D ó m s o r ð:

Áfrýjandi, Timbur og stál hf., á að vera sýkn af kröfum stefnda, þrotabús Hafskipa hf.

Stefndi greiði áfrýjanda 150.000,00 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 2. júní 1988.

Mál þetta, sem dómtekið var 9. maí sl., er höfðað með stefnu, birtri 25. nóvember 1987.

Stefnandi er þrotabú Hafskipa hf., Reykjavík, nnr. 1380-3005.

Stefndi er Timbur og stál hf., Smiðjuvegi 11, Kópavogi, nnr. 8885-5191.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 168.300,00 krónur ásamt 5% dráttarvöxtum á mánuði af 65.082,00 krónum frá 1. október 1983 til 21. október 1983, með 4,75% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 21. nóvember 1983, með 4% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 21. desember 1983, með 3,25% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 1. september 1984, með 2,75% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 1. febrúar 1985 og dráttarvexti skv. 10. gr. 1. nr. 25/1987 af 168.300,00 krónum frá 1. febrúar 1988 til greiðsludags.

Þess er jafnframt krafist, að dráttarvextir leggist við höfuðstól á tólf mánaða fresti, fyrsta sinn 1. febrúar 1988, allt í samræmi við 12. gr. laga nr. 25/1987.

Þá er gerð krafa um málskostnað skv. gjaldskrá Lögmannafélags Íslands að við bættu 12% söluskattsálagi, og er farið fram á, að það verði sérstaklega tilgreint í dómsorði.

Af hálfu stefnda er krafist sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar að mati dómsins.

Þá krefst stefndi þess, að skuldajafnað verði kröfu sinni, 17.529,00 krónum, á hendur stefnanda, fari svo, að kröfur stefnanda verði teknar til greina, og sér dæmdir dráttarvextir af henni.

Málavextir.

Stefnandi kveður skuld þá, er krafði er um, vera skv. reikningi Háfskipa hf. til stefnda vegna farmflutninga.

Reikningurinn er nr. 122735, dagsettur 22. janúar 1986, vegna ferðar ms. Selár frá Fredrikstad til Reykjavíkur með skipkomu 13. september 1983.

Reikningsfjárhæð er 373.356,00 krónur og sundurliðast þannig:

flutningsgjald	kr. 79.013,00
eftirkrafa	kr. 1.300,00
uppskipun	kr. 6.550,00
vörugjald	kr. 1.174,00
vextir	kr. 58.987,00
pakkhúsleiga	kr. 226.332,00

Stefnandi kveður pakkhúsleigu hafa verið fellda niður með kredítnótu, dagsettri 30. janúar 1986, enda hefði komið í ljós, að varan hefði verið afhent 14. september 1983.

Vextir eru gefnir eftir.

Þá leiðréttir stefnandi fjárhæð flutningsgjalds og eftirkröfu frá reikningnum, en flutningsgjald kveður hann eiga að vera 56.272,00 krónur og eftirkröfu 1.086,00 krónur.

Stefnandi kveður ástæðu þess, að aðrar fjárhæðir eru í reikningnum, þá, að um sé að ræða kröfur, sem upphaflega voru í erlendum gjaldeyri, og gengistrygging sé látin halda sér á kröfunum, en samt sem áður reiknaðir af þeim dráttarvextir, svo sem tíðkast muni hjá íslenskum skipafélögum.

Stefnandi kveður réttar fjárhæðir vegna þessara kröfubátta vera að finna á farmskírteini, sem hann kveður vera vegna sams konar flutninga í sömu ferð og vegna sömu aðila, og gildi því um það sami taxti og um flutning þann, er hér er krafði um greiðslu á; þó athugist, að þyngd vörunnar skv. hleðsluskrá sé 24.760 kg, og sé því farmgjald 56.272,00 krónur, en ekki 56.840,00 krónur, eins og sagt er í stefnu.

Grunntölu þess, sem um er krafði, segir stefnandi vera 65.082,00 krónur.

Dráttarvaxta er krafist frá 1. degi næsta mánaðar eftir ferðalok, 1. október 1983.

Stefnandi kveður 86 vírrúllur hafa verið sendar stefnda í þeirri ferð ms. Selár, sem krafa þessi er sprottin frá, en sendandi hafi verið Elkem AS í Noregi. Þessum vírrúllum hafi verið skipað um borð í tvennu lagi, og gefin hafi verið út tvö farmskírteini vegna þeirra, nr. 41, sem hefur verið greitt, og nr. 15, en vegna þess er reikningur sá, sem hér er kafið um greiðslu á og hefur aldrei fengist greiddur. Farmskírteinið sjálft virðist glatað, en upplýsingar um þetta er að finna á farmskrá (Cargo Manifest), sem gefin var út, er skipið var hlaðið í Fredrikstad.

Stefnandi hefur höfuðstólsfært dráttarvexti eftir 1. febrúar 1985 og kveður skuldina hafa verið 168.300,00 kr. 1. febrúar 1988, en dráttarvextir, að fjárhæð 46.564,00 kr., hafi verið færðir til höfuðstóls 1. febrúar 1988.

Framkvæmdastjóri stefnda sagði í skýrslu sinni hér fyrir dómi, að allmikið hefði verið og væri flutt inn af vírrúllum á vegum stefnda, og væri keypt inn eftir hendinni. Hann kvað erfitt að svara því, hvort umrædd sending hefði borist sér eða ekki, en engin gögn væru til, sem upplýstu þetta í bókhaldi stefnda. Hann tók fram, að ólíklegt væri, að hann hefði fengið farmgjöld lánuð hjá Hafskipum hf., enda hefði hann bakað sér óvild forsvarsmanna þess félags með málsókn á hendur félaginu vegna útreiknings á farmgjöldum.

Málsástæður og lagarök.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að með því að fram hafi verið lagður reikningur fyrir flutning á ofangreindum vírrúllum til stefnda og að á farmskrá komi ljóslega fram, að stefndi fékk tvær sendingar af vírrúllum með sömu ferð og að stefndi hafi ekki sýnt fram á, að hann hafi greitt fyrir flutning þennan, beri að taka kröfu stefnanda til greina.

Stefnandi vísar til almennra reglna samninga- og kröfuréttar um lagarök.

Þá mótmælir hann skuldajafnaðarkröfu stefnda sérstaklega, þar eð henni hafi ekki verið lýst í þrotabú Hafskipa hf., en með úrskurði skiptaréttar Reykjavíkur var félagið lýst gjaldþrota 6. desember 1985. Sé kröfulýsingarfrestur löngu liðinn og krafa þessi of seint fram komin. Að auki mótmælir hann kröfu þessari sem rangri.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að krafa þessi hljóti að stafa af misskilningi eða mistökum starfsmanna stefnanda. Stefndi hafi ekki verið í reikningsviðskiptum hjá Hafskipum hf. og því fráleitt að koma með reikning á sig nú. Það veiki mjög málstað stefnanda, að farmbréf virðist týnt, og séu því ekki tiltæk nein gögn, sem áfellsidómur verði reistur á. Beri því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Þá sé fram komið í málinu reikningsyfirlit frá Hafskipum hf., dagsett

31. mars 1984, þar sem fram komi, að stefndi eigi 17.529,00 krónur hjá stefnanda, en stefndi lagði reikningsyfirlit þetta fram. Gerir hann þá kröfu, að ef kröfur stefnanda verði teknar til greina, beri að skuldajafna nefndri fjárhæð á móti kröfum stefnanda.

Forsendur og niðurstaða.

Af hálfu stefnanda hefur verið lögð fram farmskrá vegna ferðar ms. Selár frá Fredrikstad til Reykjavíkur 9. september 1983. Samkvæmt skrá þessari voru stefnda merktar 43 rúllur af vír, samtals 24.760 kg að þyngd. Sending þessi er merkt nr. 15. Þá kemur fram á farmskrá þessari, að stefndi fékk aðra sendingu, merкта nr. 41, sem í voru 43 vírrúllur, samtals 25.000 kg að þyngd. Óumdeilt er í málinu, að stefndi fékk þá sendingu, og er afrit farmskírteinis vegna hennar meðal málsskjala.

Telja verður nægjanlega sannað, að sending sú, er krafið er um greiðslu fyrir, hafi komið til landsins í umræddri ferð. Fram er komið, að stefndi hafði staðið í stöðugu viðskiptasambandi við Hafskip hf. og að forsvarismaður stefnda man ekki, hvort hann fékk sendinguna eða ekki. Hins vegar finnst engin gögn í bókhaldi stefnda um það, að farmgjöld hafi verið greidd.

Með því að upplýst er, að umrædd sending var flutt með ms. Selá í umræddri ferð og að stefndi hefur ekki sýnt fram á, að hann hafi greitt fyrir sendinguna, verða kröfur stefnanda teknar til greina.

Stefndi hafði skuldajafnaðarkröfu sína ekki uppi, áður en kröfulýsingarfrestur í protabú Hafskipa hf. var liðinn, og getur hann því ekki nú haft þá kröfu uppi, sbr. 111. gr. laga nr. 6/1978, og er henni því hafnað.

Eftir úrslitum málsins ber að dæma stefnda til að greiða 60.000,00 krónur í málskostnað.

Allan Vagn Magnússon borgardómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Timbur og stál hf., greiði stefnanda, protabúi Hafskipa hf., 168.300,00 krónur ásamt 5% dráttarvöxtum á mánuði af 65.082,00 krónum frá 1. október 1983 til 21. október 1983, en með 4,75% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 21. nóvember 1983, með 4% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 21. desember 1983, með 3,25% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 1. september 1984, með 2,75% dráttarvöxtum á mánuði frá þeim degi til 1. febrúar 1985 og dráttarvexti skv. 10. gr. l. nr. 25/1987 af 168.300,00 krónum frá 1. febrúar 1988 til greiðsludags og 60.000,00 krónur í málskostnað, allt innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Á fallna vexti skal leggja við höfuðstól á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 1. febrúar 1989.